

הצבי ורצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסוף בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת במדבר-שבועות-נשא תשפ"ג

גליון מס' 96 • שנה ג'

דברי תורה

מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

חטאת רובץ ומקטרג ואינו מניחו לשוב כראוי. ואמר ששאל לאביו זצ"ל מה היא העצה שיוכל לשוב ולא יקטרג היצה"ר וא"ל דהעצה היא כך שיעשה מקודם תשובה על העובדין טבין דהיינו על המצוות שעשה עד עתה שלא כראוי וכנכון, והנה כשאדם עושה תשובה על העובדין טבין כנ"ל אז אין כה להיצה"ר לקטרג ולרבוץ במקום בעלי תשובה כאלו עכדה"ק. ולפי"ז יש לפרש והתודו את חטאתם 'אשר עשו' פי' ראשית יתודה על המצוות שעשה עד עתה שלא כראוי ואז ידחה את היה"ר מלקטרג ואח"כ יתודה על העבירות.

ובזה יש לפרש את הכתוב סור מרע ועשה טוב וגו' [תהלים לד טו]. כלומר כדי לסור מרע ולשוב בתשובה הל החטא, תקדים ועשה טוב עשיה לשון תיקון שיתקן קודם העובדין טבין דהיינו המצוות שעשה עד עתה שלא כראוי וכנכון. ובגמ' [עירובין יג] נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו, שנברא יפספש במעשיו ואמרי לה ימשמש במעשיו, יש לפרש יפספש במעשיו כפירש"י ויבדוק עבירות שבידו ויתודה וישוב, ואמרי לה ימשמש במעשיו היינו ימשמש במצוות שעשה שלא כראוי ויתקנם קודם.

שלשים ומאה משקלה. במדרש [במ"ד פ"ד ו'] שלשים ומאה משקלה כשירד יעקב למצרים בשביל יוסף בן ק"ל שנים היה שנא' ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה. מה ענין שנותיו של יעקב לכאן, י"ל עפ"י דאיתא במדרש דעגלות צב שהביאו הנשיאים הם העגלות ששלח יוסף לאביו יעקב כשירד למצרים, ואז היה יעקב בן ק"ל.

וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש כי תשטה אשתו וגו'. איתא במדרש לאמר לדורות נאמר ונראה לבאר דלא היה המצורך במדבר להשקאת סוטה עפ"י מ"ש בגמ' [יומא עה]. דהמן שהיה נופל במדבר היה בודק אם הוא סרח על אשתו או אם אשתו סורחת עליו דאמר להם משה דינו לבקר משפט למחר אם

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם. לצבאותם יש לפרש לשון חיבור כמו צבת בצבת עשויה.

ויכחן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם. מהו אמרו על פני אהרן, י"ל כמו ותעבור המנחה על פניו בפ' וישלח [בראשית לב כב] במדרש [ב"ר פט"ז ח'] ותעבור המנחה על פניו וגו' אף הוא בעקא, כלומר על פניו משמע פני צער, כן יש לפרש כאן שהתחילו לכהן מיד ביום חנוכת המשכן בעוד שהיה אהרן שרוי בצער ואנינות ממיתת בניו אם כי קיבל דין שמים באהבה.

פרשת נשיא

כל הבא לעבד עבדת עבודה ועבדת משא באהל מועד. פירש"י עבודת עבודה הוא השירנ במצלותם וכונות שהיא עבודה לעבודה אחרת, ועבודת משא כמשמעו, צ"ב א"כ למה הקדים עבודה שהיא טפלה לעבודה אחרת לעבודה משא, י"ל כמו"ש ר' יוסף בכור שור כל הבא לעבוד עבודת עבודה, שיר, שחיתה, הפשט, וניתוח, שהיא עבודה לעבודת הכהנים, וזה היו עושים בני כ"ה, ועבודת משא שהיו עושים בני שלשים. ולפי"ז הקדים לפי מנין השנים.

והתודו את חטאתם אשר עשו וגו'. כתיב לשון רבים, י"ל עפ"י מה שפירש הרה"ק מהר"ד מבעלזא בשם אביו זצ"ל בפרשת בראשית עה"פ הלא אם תיטיב שאת וגו' ותרגום אונקלוס הלא אם תוטיב עובדך ישתבך לך ועל סיפא דקרא ואתה תמשול בו מתרגם ואם תתוב ישתבך לך, ודקדק רבינו מוהר"ד מה שייכות פירוש זה על סוף הפסוק וגם למה שינה התרגום לפרש כאן אם תוטיב עובדך וכו' ובסוף הפסוק ואם תתוב וכו' ופירש כך דהנה שמעתי מפי אבי זצ"ל ז"ע לפרש הפסוק לפתח חטאת רובץ דהתשובה נקראת פתח כמ"ש רז"ל [שה"ש ה' ג] אמר הקב"ה לישראל בני פתחו לי פתח אחד של תשובה וכו' וחטאת נקרא היצה"ר כמו שאמרו רז"ל [יומא כ], וז"ש לפתח היינו אפילו כשאדם עושה תשובה,

פרשת במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני וגו'. במדרש נתפרש למה פירט את היום והחודש והשני מה שלא מצינו בכ"מ בדבר ה' אל משה. וי"ל משום שביום זה נקבעו הדגלים איש על מחנהו ואיש על דגלו והיתה שמחה לפני הקב"ה ואיתא בספח"ק שהוא יום מובחר ומסוגל למלא משאלותינו כמו"ש נרננה בישועתך ובשם אלקינו נדגול ימלא ה' כל משאלותיך.

מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן. לכאורה תפקדו אותם לצבאותם שכן כבר אמר כל יוצא צבא בישראל. וי"ל עפ"י דברי רמב"ן כאן ענין פקידה זכרון והשגחה על דבר כלשון וה' פקד את שרה כאשר אמר עכ"ד. ואולי הכונה שע"י שנפקד והושגח קיבל כח להיות יוצא צבא, וז"ש תפקדו אותם לצבאותם.

ואתכם יהיו איש איש למטה וכו' ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם. לכאורה הוא כפל שכן כבר אמר ואתכם יהיו וכו' ומה הוסיף באמרו אשר יעמדו היינו היינו יעמדו, י"ל יעמדו היינו עמידה ותקומה תהיה להם כי מעתה שנזכרו בשמם נעשו נשיאים.

ובנסע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנת המשכן יקימו אתו הלויים. מאי קאמר יורידו אותו והלא להיפך בנסיעתם העלו אותו על העגלות ועל הכתף. י"ל עפ"י מה שכתב בס' כפתור ופרח [פ"ז] כתיב יורדי הים באניות ולאותם שמפרשים שיורדים מן הים ליבשה דהא כתיב וירד יפו וינה א ג] ולהם המים גבוה מן הארץ, ויהיה להם יורדי הים כענין [שופטים יא לז] וירדתי על ההרים וכו' ע"כ, הרי דעל מעלה ג"כ שייך לשון ירידה, וזה שאמר יורידו אותו לשון עליה.

פרשת במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר. נראה לרמז על דברי הבעה"ט, לעיל כתיב אלה המצות בא להסמך לרמז שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שמשלים עצמו כמדבר, בפרק שנו חכמים שונה מ"ה דברים שהתורה נקנית בהם ומהם בעונה כי העיקר שהלכה בבית הלל מפני שהיו ענוים כמו"ש למה נמשלו דברי תורה למים כו' וגם בשקידה שיהיה מתמיד בלימוד כמו"ש מרבה ישיבה מרבה חכמה, וגם שיהיה לומד הרבה ואומר מעט. וז"ש וידבר ה' אל משה אודות אלה המצות ולימוד התורה 'במדבר' שצריך להיות בבחינת מדבר הפקר לכל ללמוד מכל אדם וללמד לכל האדם, 'סיני' רמז לעונה כמו"ש על משה קיבל תורה מסיני ממידת סיני, וגם 'באוהל מועד' שצריך להיות תמיד יומם ולילה סגור ומסוגר באוהל מועד בית ועד של ת"ח, 'באחד לחדש' תמיד יהיה בעיניו אפילו אם למד הרבה ועלה לשום מדריגות יהיה בעיניו באחד לחדש במדריגה ראשונה, כמ"ש זה השער וגו'. (שארית יעקב)

פרשת נשיא

והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וחמישתו יוסף עליו וגו'. מובא בס' **אך פרי תבואה** מהר"צ מליסקא זצ"ל בשם הה"ק ר' דוד דייטש זצ"ל שפי' בכאן והשיב את אשמו בראשו (מובא לעיל בפרשת וישלח), על פי מה שכתב **במהרש"א ז"ל** על הא דאמר חז"ל (ע"ז טז) כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנא' (ישעיה נח ה) והלך לפניך צדקך וכו', וכל העובר עבירה אחת מלפנתו, ומוליכנו ליום הדין שנא' (איוב ו יח) ילפתו אורחות דרכים וכו', וכתב הוא ז"ל, וז"ל, ידידע כי מעשה האדם מולידי מלאכים כפי מעשיו הן לרעה ח"ו הן לטובה, ושינה לשונו במצוה מקדמתו והולכת לפניו, ובעבירה מלפנתו ומוליכו, ע"ד משל, כי למי שמוליכין אותו למקום שמחה וטובה אין צריך המוליכו לאחוז אותו בידו ולהוליכו, כי בוודאי ילך אחר המוליכו ולא ישמוט ממנו, כן הוא במצוה, אבל ההולך לגרם צריך המוליכו ללפתו ולאחוזו שלא ישמוט מלידך אחריו, כן הוא בעבירה, ע"כ, אמנם אם עשה תשובה אז גורם ע"י התשובה שהמלאך הרע נתהפך לטוב וזהו ואת אשמו ישוב בראשו, עכד"ק.

ונראה להוסיף בסיום הפסוק, דהנה שתי בחינות תשובה הם, תשובה תתאה זה עזיבת החטא וחרטה, והוא תשוב ה' תתאה לגבי ו', ותשובה עילאה שהוא מסירת נפש לה' יתברך ולקדוש השם והוא תשוב ה' עילאה לגבי יו"ד, וזה מפרש הכתוב בעצמו 'השיב' שע"י התשובה ישוב 'את אשמו' זה מלאך הרע להיות 'בראשו' מקדמתו והולכת לפניו, שמזדוונת נעשו זכויות כנ"ל, ומפרש הא"ך, וזהו אמרו 'וחמישתו' זה החמישיות שבשם שהן השתי הה"ן עילאה ותתאה יוסף ע"ל י"ו שישבו ה' לגבי ו' וה' לגבי יו"ד כנ"ל, והבן. (אור מלא)

לשיבויות

והמה באו בית לתם בתחילת קציר שעורים (רות א כג). הנה תכלית ימי ספירת העומר הוא כדי לטהר ולקדש את עצמו להגיע אל חג השבועות לקבל התורה הקדושה כשהוא מזוכך, וימי העומר מתחילים בהקרבת עומר שעורים ביום ב' דפסח וסיומם בחג השבועות שבו מקריבים שתי הלחם, ועוד בהתחלת ימי העומר בהקרבת נעשה הכנה אל חג השבועות, וזה והמה באו ב"ת לח"ם היינו אל הקרבת שתי הלחם שבחג השבועות עוד בהתחלת קציר שעורים, שמיד בקצירת העומר בליל ב' דפסח נעשה הכנה אל חג השבועות כנ"ל (בני שלשים)

שמע מינה תרי יומי לבר מהאינדא. ובתוס' שם [ד"ה היום כמחר] כתבו אין זו דרשה גמורה אלא משמע דהיום ממש דאי לאו הכי אין זה מדעתו. וצ"ב בשלמא אילו היתה זו דרשא גמורה נחא ששינה מדבר ה' והוסיף יום אחד שנתגלה לו ע"י דרשא, אבל מאחר שאינו דרשא גמורה מי דחקו למשה רבינו לשנות מן הצווי המפורש ולהוסיף יום אחד. וז"ל כתיב [ויקרא כו א] ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם, פירש"י קרי עראי במקרה שאינו אלא לפרקים כן תלכו עראי במצות וכו'. מבואר דמצות התורה צריכין קביעות ולא בדרך אקראי לפרקים, וכן י"ל מ"ש בגמ' [שבת לא] בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' קבעת עתים לתורה, פירש"י דבר קצוב. וכן איתא באקדמות לשבועות קביעין כן תהווין בהנהו חבורתא, ועוד איתא שם ע"ד יקר אחסנתה חביבין דבקבעתא. בשער הקדושה לך לאריז"ל [ח"א שער ד] כתב ואחר שתתפלל לך מחיל אל חיל וקבע עת לתורתך לשמה לא תחליפנו ולא תמיר אותו וכו'.

והנה כתב המהר"ל בספרו נתיבות עולם [נתיב אהבת רע פ"א] וז"ל כתב בחיבור עין יעקב בהקדמת הכותב שמצא בחיבור מדרש אחד בן זומא אומר מצונו פסוק הכולל את כל התורה כולה והוא שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, בן ננס אומר מצונו פסוק כולל והוא ואהבת לרעך כמוך שמעון בן פזי אומר מצונו פסוק כולל יותר והוא את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, עמד רבי פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי (בירושלמי נדרים יש גירסא אחרת), ותמוה איזה כלל גדול הכולל את כל התורה כולה יש במה שנאמר בקרבן תמיד את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, ופירש דקרבן תמיד מרמז על ענין הקביעות בעבודת ה' כי היו מקריבין אותו בקביעות מדי יום ביומו ואם עבר זמנו בסל קרבנו ולא שיך להשלימו וכמו כן מה שאדם עובד את השי"ת בתמידות הגמור בזה הוא נחשב לעבד ה' כי כמו שהעבד לא סר עבודתו מן האדון רק הוא עובדו תמיד וזה כלל הכולל את כל התורה כולה עכ"ד, ושמעתי בשם נשאל הבית אברהם מסלאנים שרמז על זה בלשון הגמ' [מנחות מט:] תדיר ומקודש תדיר קודם שדבר הנעשה בתדירות קודם לדבר המקודש.

ולפי זה יש לומר דכאן בשעת יסוד קבלת התורה רצה משה רבינו לטבוע כלל זה לכל התורה כולה, וראה שאין ימי הגבלה שווים זה לזה, היום הוא בלא לילו עמו ומחר לילו עמו, והי"ת אמר היום ומחר א"כ צריך שיהיו שווים בדרך קביעות בלא שינוי זה מזה, לכך הוסיף יום אחד מדעתו ובהו יהיו שניהם שווים וסמך דעתו על הדבר שיצא מפי הגבורה וקדשתם היום ומחר, והקב"ה הסכים לדעתו.

והג שבעת תעשה לך [שמות לד כב]. לא כתיב כן בכל המועדים, וצ"ב מאי עשייה דקאמר, י"ל הנה כתב בשפת אמת [שבועות תרלה] כמו שכתבו חז"ל שכל הנביאים קבלו נבואתם מהר סיני. כמו כן בכל שנה ושנה מקבל כל אחד מישראל בחג הזה כל מה שעתידי להבין ולחדש בתורה. וז"ש אלמלא האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא. האי יומא ממש. זה החג שבו ניתן התורה בכל שנה ע"כ, ולפי"ז יש לפרש חג שבועות תעשה לך פ"ה תעשה את עצמך ותחדש כחך בתורה, ע"ד שאמרו חז"ל במדרש [ויק"ד פ"ה ז] ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם אל תקרי אותם אלא אתם א"ר חנינא בר פפי אמר להם אם שמרתם את התורה הריני מעלה עליכם כאלו עשיתם עצמכם. וכאן מפורש יותר תעשה לך תעשה את עצמך.

נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהיא סרחה עליו, וא"כ באמת אינו מן הצורך כלל להשקאת סוטה אלא על כרחך דלדורות נאמר עכ"ד, וכעין זה כתב בחדושי אגדות למהר"ם ש"ף הנצמד לחדושי עמ"ס חולין וז"ל, בוקר ויודע ה' כו' כי מקודם כתיב ויפול וכו' ואמרו [סנהדרין ק] וישמע משה ויפול על פניו מה שמועה שמע אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שחשדוהו מאשת איש שנאמר ויקאנו למשה במחנה ואמר בוקר ויודע וכו' על דרך המן היה מודיע אם סרחה אשתו כו' ביומא דף ע"ה כשם שנביא הגיד להם כו' כך המן כו' וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין הוא אמר היא סרחה כו' אמר להם משה דינו לבוקר משפט אם נמצא עומר כו' ע"כ. פליאה שהוצרכו לראיה זו, הלא מבואר במדרש [שמו"ר פ"א כ"ח] ומנין שלא נחשדו על הערוה שהרי אחת היתה ופרסמה הכתוב שנאמר ושם אמו שלומית בת דברי וגו' וכך פירש"י ע"ה פושם אמו שלומית בת דברי [ויקרא כד יא] שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו לומר שהיא לבדה היתה זונה.

חג השיבויות

אך אם יום או יומים יעמד לא יוקם כי כספו הוא [שמות כא כא]. י"ל יום הוא חג עצרת הנקרא יום כמו"ש בגמ' אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא, וכן איתא משה הוסיף יום אחד מדעתו, יומים זה ראש השנה ואמרו בגמ' ישראל נמי ראש השנה הוא, והנה לפעמים איש ישראל ניכסף למצוה זמן ארוך ואח"כ כשמגיע לקיום המצוה כבה האש, וטעמא הוא כי הכניס את כל ההתלהבות בהשתוקקות למצוה ואח"כ מקיים מצוה כהלכתה, וז"ש אם יום או יומיים יעמד פ"ה אם תראה כי בחג השבועות לא בוער אש קדושת היום אלא עומד, לא יוקם לא תקום בו כי כספו הוא הטעם הוא מחמת רוב הכסופים חמישים יום מפסח עד עצרת שם היתה ההתלהבות וע"כ עתה עומד.

בגמ' שבת דף פז. משה הוסיף יום אחד מדעתו מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאינדא נפקא ליה שמע מינה תרי יומי לבר מהאינדא. כתבו בתוס' [ד"ה היום] אין זו דרשה גמורה אלא משמע דהיום ממש דאי לאו הכי אין זה מדעתו. י"ל הכונה מדעתו דעת זה סדר טהרות וא"א להיות טמא בלילה וטהור ביום ע"כ דרש לילו עמו שיהיה הלילה טהור כמו היום.

השמרו לכם עלות בהר וגו' בקצוה כל הנוגע בהר מות יומת. באמרי אמת [לשבועות] הביא בשם הרבי מקאצק זצ"ל שהפירוש שלא לעלות בכדי נגיעה בלבד אלא הנוגע בהר מות יומת היינו עד כדי מסירות נפש ע"ד [ברכות סג] זאת התורה אדם כי ימות באהל אין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה ע"כ. וי"ל דזה היה ענין כפיית הר כגיגית אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, מקשים הלא אמרו נעשה ונשמע, וי"ל שזה היה נסיון ובחינה אם יהיו מוכנים לקיים את התורה במסירות נפש עד כדי מיתה, וז"ש רות [רות א יז] באשר תמותי אמות ושם אקבר, מה לה להזכיר עתה מיתה אך הכונה כנ"ל.

ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר [שמות יט י]. בגמ' [שבת פז] אמרו משה הוסיף יום אחד מדעתו, מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה למחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאינדא נפקא ליה

לכבוד יומא דהילולא דמרן רבינו רבי ישראל צבי בן רבינו יהוסף זצוק"ל הי"ד

בעל "אור מלא" זיע"א - ג' סיון תשי"ד

[במאמר זה נביא אמרות ועובדות קודש מרבינו בעניני חינוך - מתוך הספר הנפלא "פאר יהוסף"]

שולחנו, אח"כ נתקבל לאב"ד בשוב דאבראן גליל קאסאן בליל 'ניטל', ומצאו עסוק עם עוד אברך אחד במשחק השח, נענה רבינו ואמר בנעימה, זאת לא, והטעים את דבריו כי לא נכון לשחק בשח כאשר משחק זה מעסיק ונוטל את כל המוח (ס'נעמט צו דעם גאנצען מוח) בשעת המשחק, ואין ליהודי לעסוק בדבר הנוטל ממנו את כל מוחו.

מספר מו"ה ר' מנחם מענדיל פולאטשעק ז"ל משוב פאראפאש סמוך לקאסאן: פעם היה נוכח בתוך חדר רבינו בעת שאל לפניו איש זקן אחד והתלונן על נדודי שנה שאני יכול לישון יותר משעתיים של שאל בלילה ואח"כ מתעורר בלי אפשרות להרדם שוב, שאל אותו רבינו א"כ מה הנך עושה כאשר אינך יכול לישון, השיב האיש כי הוא שוכב עד במיטה וממתין לאור היום ואז הוא קם מן המיטה, כשמוע רבינו את תשובתו זאת, אחז אותו וזעזע ופנה ונתן יריקה של גועל והפטיר פֶּעַ האִיךְ יכולים להשאר שוכב עד במיטה ולא לקום לעבודת הבורא. ר' מענדיל הנ"ל שנכח בחדר מספר כי המחזה הזה נחקק עמוק בלבו, ומאז אינו מסוגל לשכב עד במיטה, וכשמתעורר באיזה שעה שתהיה נאלץ לקום עקב הרושם שהשאירו עליו דברי רבינו.

מה שאירע במקוה, וכשנכנסתי נזפו בי החסידים בדברים קשים על חוצפתי, והזהירו אותי מקפידותי של הרבי, אולם הרבי לא היה קפדן ומשהבחין בי קרבני ביותר ובטיש השני נתן לידי פירות שיריים, וחזר בחיוך על דברי הילדות שלי, הדבר היה בפרשת וישלח, וסיפרו לי אח"כ שבשיחותיו בטיש השני שילב הרבי את דברי הילדות ששמע ממני בפסוקים שאמר יעקב אבינו ויהי לי שור וחמור צאן ועבד וכו', כמובן שאני לא בינותי את שיחו ואינני יכול לחזור על דבריו, אבל מני אז חקוקה צורתו הקדושה אל מול פני, ובכל התלאות והמצוקות שעברתי בימי המלחמה חשתי שרוחו וזמרתו עלי מכל צרה וצוקה.

סיפר ר' יקותיאל וייס ז"ל נכדו של הגבאי ר' נטע ז"ל: פעם נכח יחד עם זקנו ר' נטע בבית מדרשו של רבינו אחר תפילת שחרית בעת שכל המתפללים עזבו את ביהמ"ד רק רבינו האור מלא עם בנו הילד

רבינו האור מלא זצוק"ל בעיר אונגוואר בצאתו מברית מילה מלווה בדיוני העיר

אלתר ז"ל נשאר שם, רבינו שוחח עם הבן יקיר לו בחביבות ושאלו, מה תהיה לכשתגדל, הילד ענה תיכף בפשטות, אהיה רבי, נענה רבינו ואמר לא, לא, הכל תהיה רק לא רבי, כי רבי אינו יהודי נאמן (א רבי איז נישט קיין ערליכער יוד).

סיפר הרה"ח מו"ה יוסף יונה קליין ז"ל: פ"א נכנס רבינו האור מלא לדירת חתנו הרה"צ ר' יהודא צבי אייכנשטיין זצ"ל בעודו אברך עול ימים וסמוך על

רבינו היה שם מעיניו גם על ילדי ישראל הקטנים ועוקב אחר התנהגותם, ובעת הצורך התפנה ודאג לחנוכם. סיפר מוה"ר יקותיאל וייס ז"ל נכדו של הגבאי ר' נטע ז"ל: מעשה שהיה עמו בחיותו ילד כבן י"ב והוא נער עם שאר החברים בני גילו, בש"ק בעת שניהל רבינו את שולחנו בסעודה שלישית היו הם משתובבים בחוץ, והיה בקאסאן איש אחד מוזר שידע למשוך את לבם של הילדים בספורי נפלאות וכיו"ב, בשעת רעוא דרעיון כשפנים בביהמ"ד שררה אפילה וקולו של רבינו בוקע בהתלהבות באמירת המזמירות, נהגו הילדים ויקותיאל בתוכם להצטופף סביב האיש ההוא ולהאזין לסיפוריו, רבינו הבחין בזה וגרם לו מורת רוח.

פעם העיר לר' נטע אודות יקותיאל ושאל מדוע אין הוא מונע את נכדו מלבלות שעת רצון זו בהבלים ולפטם עצמו בדברי שטות, הלך ר' נטע וייסר את נכדו על זה, הדברים נכנסו ללבו ולשבת אחרת לא פנה עוד יקותיאל אל אותו האיש כי אם ישב לו בדד בקרן זוית בביהמ"ד והשתתף באמירת המזמירות עם רבינו וכל הקהל, רבינו הבחין מיד בשנוי שחל בהתנהגותו ובמוצ"ש תיכף אחר תפילת ערבית נגש אל ר' נטע ושיבח את התנהגותו של נכדו והביע שביעות רצון ממנו.

רבינו קירב מאד את ילדי הבע"ב בקאסאן ואהב להשתעשע עמם וכך קרבם לתורה ויראת ד'. וסיפר מר יעקב שמואל שניידער ע"ה: הרבי גילה חיבה יתירה לילדים הרכים בני העיר ולפעמים השתעשע עמם בדברי חכמה וצחות כדרכו על מנת לקרנם ולגלם בדרך התורה והיראה. פעם אחת בילדותי בערב ש"ק נכנסתי למקוה והנה תיכף אח"ז נכנס הרבי וכל הקהל הנמצא שם פנו ויצאו מן המקוה, אני שהייתי ילד צעיר לא הבנתי מה זאת ונשארת במקוה, אך מן המקוה היו חמים מאוד ולא יכולתי לטבול בהם, והנה הרבי רץ בזריזות וטבל, בעלותו מן המקוה פני אלי ואמר מדוע אינך נכנס, יען כי המקוה חם מאד השבתי, אמר הרבי ומה בכך הלא ראית שאנכי נכנסתי וטבלתי ומאומה לא אירע לי, ילדות היתה בי והשבתי, אינו דומה עורו של עגל רך לעור עבה של פר בוגר... הרבי הצטחק ויצא לדרכו.

בליל שבת הלכתי יחד עם חברי הילדים אל הטיש כדרכנו כל שבת, בינתיים כבר סיפר הרבי בביתו את

א. ומספר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: מר יעקב שמואל זה דר בדד לאס אנדזשעלעס ולא היה מוכר לי, פעם אחת בא אל ביתי הציג את עצמו וסיפר את קורות חייו, מילידי סמוך לדרוהביטש נכד הגאון בע"ב פשוט שומר תו"מ, בשנות השואה נעקדו כל בני משפחתו עקד"ה והוא ואביו נמלטו מן המתנה והסתתרו ביערות, הוא היה ילד בגיל בר מצוה, משהגיעו חילות רוסיה נפלו הוא ואביו בשבי, הקלגסיס עינו את אביו הורידוהו לבור עמוק ועליו מכסה ואילצו את הילד לעמוד על המכסה עד שאביו נפח את רוחו ה"ד, בודד לבדו בעולם החל לשוטט מכפר לכפר בחיפוש אחר יהודים, הוא לא הספיק ללמוד תורה אך שגורה בפיו היתה דרשה קצרה שהכין לו רבינו בפרידתו לומר כבר מצוה ותוכנה היה בזה"ל: בכל בוקר בכל מקום ובכל מצב תניח תפילין ותאמר, הנני מאמין באמונה שלימה בה"ת שכל מעשיו לטובה, בה"א אני מאמין בו אני בוחט ולו אני מקוה, שמע ישראל וכו', אבל לא הספיק לאמרה כי נלקח למחנה הריכוז בערעגסאז לפני הבר מצוה יחד עם אביו, בנדודיו נקלע ליישוב יהודי נכנס לבית המדרש וביקש מהמתפללים תפילין כי קרב יום הבר מצוה שלו, אחב"י רחמנים העניקו לו תפילין ואכסניא, ביום הבר מצוה נכנס לבית מדרש, יהודי המקום סייעו בידו בתפלה ובתפילין ואנשי חסד ערכו לו מסיבה קטנה לכבוד הבר מצוה והשמייע בפניהם את דרשתו שקיבל מפי רבינו. מאז נדד ממדינה למדינה גורלו לא שפר עליו ולבסוף חי גלמוד בארה"ב, וסיפר לי כי אם כי אינו שומר תו"מ כדבעי אבל זה חמישים שנה בכל בוקר כשמשכים לקום שומר על מצות הרבי האהוב ומשנן ז' במקום אמירת מודה אני.

ב. הרה"צ ר' יהודה צבי אייכנשטיין בהה"צ אלכסנדר אשר מרגליות (אחיו של הה"צ ר' ישראל אריה מפרמישלאן לונדון) בן הרה"צ אפרים זלמן זצ"ל אבד"ק לאנאן (גאליציא סמוך לדרוהביטש נכד הגאון ר' חיים מרדכי מרגליות זצ"ל אבד"ק דובנא בעהמ"ח שערי תשובה על שו"ע אחי הנאון ר' אפרים זלמן מרגליות), הוא היה מנכדי זידיטשוב, אמו הרבנית שינדל היתה בת הרה"צ ר' אשר ישעיה אייכנשטיין מפראנקין בן הרה"ק ר' ישכר בעריש מדייטשוב בעהמ"ח מלבוש לשבת ויו"ט, (וחתן הרה"ק ר' יחיאל מקרילאוויץ חתן מהר"ם מבעלזא) היה לחתנו של רבינו האור מלא בעל בתו אלטע רחמה ונתקבל לאב"ד ישוב דאבראן בגלילות קאסאן, יש להזכיר כי ערב מלחמת העולם השנייה חיו בהונגריא כ-200,000 יהודים. הונגריא הייתה אחת הארצות הראשונות שבהן החלה האנטישמיות הנאצית ואח"כ משנת תרצ"ח היתה למדינת חסות של גרמניה ואומצו בה חוקי הגזע. בין השנים תרצ"ח לתש"א נתקפו בהונגריא חוקים נגד היהודים כמו חוקי נירנברג, והיהודים שבשטחה סבלו מהגבלות ומגזרות קשות. בקיץ תש"א גירשו שלטונות הונגריא אלפי יהודים מחסות ארצות הונגריא לעיר המבצר קאמיניץ-פודולסקי שבדרום-מערב אוקראינה, ככה נשלחו לשם כארבעים אלף יהודים מהונגריה שגרצחו שמה באכזריות נוראה, בין הקרבתות האלה היה גם הרב ר' יהודה צבי יחד עם כל בני ביתו הי"ד. אח"כ גירסו בכפייה עשרות אלפי יהודים במסגרת "שירות העבודה" לפלוגות מיוחדות של הצבא ההונגרי, נשלחו לחזית כנגד רוסיה ויהודים לא שבו בשום. ביום כ"ד אדר תש"ד הורה הצריר ימ"ש לכוחות צבא גרמניה לכבוש את הונגריה לאחר שהופרה ההברית ביניהם, ראש הממשלה הושם במעצר וממלא מקומו הרשה למיפיה כח הגרמני לעשות במדינה כבתוך שלו, התפתחות זו היתה אות לסופה של יהדות הונגריה, הגרמנים כבשו את הונגריא ומיד לאחר מכן ריכזו את היהודים בגטאות ומשם נשלחו למחנות ההשמדה הי"ד.

ג. קאסאן היתה עירית מחוז הקהילות באזור ומושבו של הרב אב"ד, ואליה היו מסונפות שלשים וששה כפרים קטנים בסביבה שהיו כפופים אל רבנות קאסאן הנקראת קאסאן והגלילות. ישוב דאבראן הסמוך הוא כפר גדול ונקרא נאדי דאבראן דאבראן גדול, כיום נספת לגבול אוקראינה ונקרא ועליקאיד דוברון, להבדיל מכפר קטן בסמוך הנקרא קליין דאבראן, (ע"י שו"ת מהר"ש ח"ח ס' פ"ו בתשובה אל רבינו האור מלא), הכפר שוכן בין קאסאן לאונגוואר סמוך לעיר טשאפ. בשוב זה דר הרב החסיד המפורסם מו"ה צבי הירש הכהן קאהן זצ"ל ושם נולד בנו הרה"ג החסיד הנודע ר' חנוך חיים הכהן תלמיד הקדושת יו"ט מסיגעט, אחרי חתונתו בשנת תרנ"ד נתקבל ר' חנוך חיים בהשפעת רבינו הבני שלשים לדומ"ץ בכפר הולדתו, הוא התנהג בחסידות ופרישות גדולה, גדול בתורה ובחכמת הקבלה, היה מקושר מאד לרבינו הבני שלשים בקאסאן ובעצתו עלה בשנת תרס"ו לירושלים עי"ה"ק שם ישב על התורה והעבודה ע"פ ידרכו וסרב לקבל משרת רבנות, הקים את כולל מונקאטש בירוש"ה, הוא אבי משפחת הכהן, (נכדו הורה ר' מו"ה אברהם צבי הכהן דומ"ץ בבני ברק). לימים מינה רבינו האור מלא במקומו את חתנו ר"צ לרב בדאבראן וכן עמד בראש הישיבה של רבינו בקאסאן הנקראת עטרת צבי. בשוב זה היה השו"ב הנודע ר' אהרן קרויס ז"ל מחשובי חסיד קאסאן אביו של ר' ישראל יעקב ז"ל.

ד. הרה"ח מו"ה מנחם מענדל ז"ל תלמיד רבינו בקאסאן היה איש האשכולות חריף ובקי בחדרי תורה למד ולימד ברבים בעמקות ובסברה ישרה דר באחרית ימיו בברוקלין של"ח ערב פסח תשמ"ו.

מנהגי חג השבועות אצל רבינו האור מלא זיע"א [ה"ד]

יג. במנחה של יו"ט כיבד לאחד להתפלל לפני העמוד, והוא לא התעטף בטלית למנחה.

יד. לתפילת מעריב נכנס לבית המדרש בשעה אחד עשר בערך, מעוטף בטלית, אף שלא התפלל בעצמו לפני העמוד, ובערך חצי שעה אחר התפילה נכנס לערוך סעודת יום טוב.

טו. גם אם חל יום ראשון של שבועות בערב שבת קודש נמשכה הסעודה עד קרוב לזמן הדלקת הנרות, והנרות הכין קודם בואו לעריכת השלחן. אחר ברכת המזון זירז עצמו לילך לטבול לכבוד שבת, החליף בגדיו והתעטף בטלית ונכנס לבית המדרש וכיבד לאחד להתפלל מנחה לפני העמוד, והתפלל קבלת שבת וערבית בעצמו, וכשזימר בואי בשלום רקד ובא לאמצע בית המדרש כמנהגו ושרו ורקדו שעה ארוכה בשמחה ובטוב לב לכבוד יום טוב ולכבוד שבת ולכבוד התורה.

טז. בסעודת ליל שני צוה לזמר אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת וכו', ורבינו זימר אשת חיל בניגון של הרה"ק מבלאזוב, ולא שרו יותר.

יז. ביום שני לא התפלל בעצמו לפני התיבה וכשהגיע הש"ץ לקדושה הביט וכיוון רבינו בכ"ד שמות (הנדפס בסידור) קודם אמרו הקדושה.

יח. אחר אמירת ה"יום" אמרו מגילת רות וקדיש יתום ואחריו.

יט. לא אכלו מאכלי חלב ביום שני.

כ. אחר זמן מנחה קטנה בא לבית המדרש להתפלל מנחה ותיכף אחר התפילה נטל ידיו לסעודה שנמשכה כמה שעות לתוך הלילה, ומה נהדר היה עריכת השלחן בשירות ותשבחות וריקודים שגם רבינו רקד כמה פעמים כדרכו בקודש והביאו לשלחן שכר לשותות והשמחה היתה גדולה בשמחת התורה.

כא. בתוך הסעודה צוה לזמר למצח על שושנים וגו' רחש לבי וגו' (תהלים מה), אהבה רבה, אתה נגלית וכו' עד כל הנשמה תהלל יה הללויה, והכל בניגוני התעוררות, אחר כך זמר רבינו בעצמו אשת חיל בניגון מקובל מהרה"ק מראפשיץ זי"ע, גם שרו התיקוני תפילה ברוך שמך וכו' כי כשמך וכו', ברוך שמו וכו' ומרומם זכרו וכו' (הנדפס בשערי ציון וכו' במנהגי יד ישיבוב), ובאו כלם בברית יחד ועוד שירות ותשבחות.

כב. אם חל יום שני של חג השבועות בשבת אז קיצר בסעודת היום והאריך בסעודה שלישית בזמן מאוחר יותר בלילה מבשאר שבתות.

לזכר נטימת

הרבנית הצדקנית
מרת רבקה גיטל בת
הגה"צ רבי מאיר שלום הלוי
ראטינבערג ע"ה

נלב"ע ח' סיון תשס"ה

בינה לעיתים

טעם לשימות החג [מספח"ק אור מלא]

נראה ליתן טעם לשבח למה חג הקדוש הזה נקרא בכל התורה חג השבועות ובפי חכמינו ז"ל נקרא בכל מקום עצרת, עיין בקדושת לוי כמה טעמים למה נקרא עצרת, ולי נראה על פי מה שכתב בקדושת לוי פ' בא עה"פ ואמרתם זבח פסח, למה חג המצות נקרא בכל התורה חג המצות ובפי ישראל קורמים אותו חג הפסח, דהנה כתיב בתורה ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות וכו' וגם צדה לא עשו להם, והש"י שיבחרם בזה ע"י נביאו כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך וכו' לכתך אחרי במדבר וכו', היינו שלא אמרו איך נקח צדה רק האמינו בה' ובטחו בישועתו ולא לקחו רק הבצק ואפו מצות, והנה פסח שאכלו ישראל בזמן המקדש על שום שפסח המקום ב"ה על בתי אבותינו וכו', וע"כ הוא ית"ש קורא בתורתו את החג חג המצות שהוא ית"ש משבח את כנסת ישראל שאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות וגם צדה לא עשו להם, וכנסת ישראל קוראים את שם החג חג הפסח משבחים להקב"ה על שפסח על בתי בני ישראל וכו' בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל, עכ"ד ודפח"ח וש"י.

וע"ד זה נראה לומר כאן שהקב"ה קורא בתורה לחג הזה חג השבועות, על שם שבעה שבועות תספר לך, שהוא ית"ש משבח ומתפאר בבני ישראל שאמר ונעשה רצוני, שקיימו בני ישראל מצות ספח"ע ומנו השבע שבתות וטהרו את עצמם והמשיכו עליהם אורות העליונים להגיע אל חג השבועות, ובפי חכמינו ז"ל נקרא בשם עצר"ת על שם מספרו שבג' כת"ר חממ"ה בינ"ה, והיינו להורות שאנו מודים להקב"ה שע"י המוחין שנתן לנו בליל פסח על ידם ה' בכחנו להמשיכם עלינו בימי הספירה, והבן.